

ВЕЛИКА СРБИЈА

LA GRANDE SERBIE

БРОЈ 10 лепта

Уређује ОДБОР

БРОЈ 10 лепта

СВЕТИ КРАЉ

Једна значајна годишњица

На данашњи дан прешест столећа, испустио је своју велику и племениту душу Краљ Милутин, један од најумнијих српских владара наше славне прошлости.

Он је дошао на престо својих предака у доба, када су Србији грозиле сви њени суседи: Угри, Византинци, Бугари и Татари и због тога, његова мисија у нашој историји обележава један од најлепших и најсјајнијих периода.

Ако се баци само један легитимичан поглед на његову дугу, четрдесетогодишњу владавину (1281—1321) уочиће се једна постојана делатност коју је оживотварала силна и непоколебљива снага прожета наузвишенијом љубављу према својим даровитом, снажним и вредном народу.

Прве године његове управе најизразитије обележавају правац Милутинове спољне и унутарње политике. Његови храбри и одушељени пукови, за кратко време својих ратних напора, победоносно пободоше српске стегове на Охридском Језеру у Пелагонији и на тврдим бедемима Драча и Кавале! Он је на челу својих непобедних легиона два пута допирао и до солунских зидина, али је оба пута отмено прихватио пружену руку и своју кавалерску реч откупљивао искреним пријатељством и срдачним савезима који су појачавани и родбинским везама са византиским двором.

Краљ Милутин је према истоку знатно помакао границе својој држави, којој је придружио Браничевску куманску кнежевину као и државу видинског Шишмана која је признавала српски суверенитет.

Пред крај Милутинове смрти, српски летописи су забележили да је овај велики владалац проширио своју државу и на Исток и на Запад на Север и Југ. Тада су српској краљевини припадали сви предели до Јадранског Мора и реке Саве, као и области иза Видина и Риле-

па све до Охридског Језера и Пелагоније.

Али поред тих великих политичких успеха, које су последица јаке и снажне војне организације. Милутиново доба обележава један силан напредак у свима слојевима ондашњег српског друштва. У држави је владаван редан поредак и мир, лична и имовна безбедност била је таква, каква се онда нигде у Европи није могла забележити.

Трговина је постала јака, са јединственим полетом, рударски центри су се нагло множили и тако доносили краљевству огромне приходе. Занати су цвтели, а привредно развиће обележава један висок ступањ. Просвета је вршила силан утицај, посредством многих школа, васпитних завода и огромног броја трезвених пионери народних учитеља. Државни сабор, ондашња Народна Скупштина, даје једно дивно и сјајно сведочанство средњевековног демократијизма и парламентаризма, те је наш народ у том погледу заузимао једно завидно место чак и међу најмоћнијим европским државама и народима.

Али оно што нарочито карактерише и истиче племенитост и витешку отменост српског националног индивидуалитета, јесте беспримерна верска трепеливост, оно што се у она времена апсолутно нигде није могло ни замислити нити поставити, јер православно српски краљ подиже католичке манастире и штити богумилску цркву, противу које су тада европски владари водили кретање ратове!

Милутин је истовремено један од највећих твораца многобројних задужбина, које су тако изразито испољавале, како у земљи тако и у иностранству, високи ступањ српске моћи и културе. Јер поред охоле Бањске, китњасте Грачанице и многи других богомоља, он је подигао на цариградском Хиподрому елегантну болницу са дивном црквом, којој су се дивни-

ли наши просвећени суседи, па и у овдашњем граду подигао је две лепе цркве посвећене Светом Николи и Светом Ђорђу, што је све скупа својом архитектонском садржином, изванредном орнаментиком и живописним ренесансом обележавало велики ступањ српске културе.

Краљ Милутин је оличавао владоца ванредне интелигенције, дубоке проицљивости; то је био човек велике организаторске способности са силном политичком концепцијом, особине, које овог мудрог државника истичу изнад свих наших владара. У ствари краљ Милутин је онај, који је створио основ моћној Србији и показао пут својим последовачима у стварању српске царевине.

Наша српска црква, ценећи његове велике заслуге, уврстила га је у ред својих заслужних богоугодника и слави га на данашњи дан.

Његове мошти су до скоро почивале у катедрали бугарске престонице, која због тога носи назив Свети Краљ, највећа светиња свих Срба, а нарочито оних у Западној Бугарској. Али безбожни насилници, који се мучки бацше на храбру Србију, да је варварски поробе и опљачкају, не задовољише се хунским злочинима, већ се решише и на корак који је непознат у повесници ратовања, јер Бугари некалише свој дивљачки гњев и бес и над светим животом краља Милутина, који софиски Синопод, преставник профанисаног бугарског православања, забаци у неки забачени кутак и тако лиши наш народ да и на даље, у тешким данима свога искушења, походи српску светињу у Софији, и да тамо потражи утехе и надахнућа да би истрајао у овим великим и тешким данима. Али је ипак дух овога српског великана и светитеља јачи и силнији од свих људских пролазних дела, те ће он, својом божанском моћи, улити нову веру и поуздање, што ће још већма оличити карактер поробљених потомака, да би могли, у скорој будућности, ликовати на развалинама богомр-

ских Татара, и славити свети васкрс српског уједињења коме је био посветио сав свој живот и све своје способности наш велики и славни Свети Краљ.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Лондон, 30. Из Мексика јављају „Дејли Кроиклику“ да је новонабрани парламенат акламовао Француску када је објављено да је гитио придружити се Савезницима који се боре за исте демократске принципе који су створили нов мексикански режим.

Ако се не прекину односи са централним силама, које представљају аутократију републике Мексико била би у противречности са својим идеалима. Известо је да ће се нови парламенат старати да закључи савез са Сјед. Државама и Споразумом.

Њујорк, 30. „Њујорк Ворлд“ објавио је депешу из Мексика, која јавља да је мексикански савет на страни сила Споразума. Многи сенатори траже да се прекину односи са централним силама. Неки чланови парламента потписали су одлуку којом траже да Мексико ступи у савез са Споразумом противу Немца.

Париз, 30. Граф Бонин Чапгаро, нови посланик Русије у Италији и Маклаков, посланик у Француској, приспели су овде.

Ница, 30. — Г. Венизелос је отпутовао за Париз.

Петроград, 30. У владиним круговима постоји уверење да ће г. г. Терешченко, Прокоповић и генерал Исковјев бити делегати Русије на великој савезничкој конференцији, која ће се држати у Паризу.

Берн, 30. — Из Берлина јављају: кабинет Хертлинг, Пејер, Фридберг, сматрају је као први парламентарни немачки кабинет. Депеша додаје да нови канцелар живља поверење две трећине Рајхстага. Граф Хертлинг је отпутовао за Минхен да уреди неке своје приватне ствари.

Берн, 30. — Хелдферих, подканцелар и пруски државни министар поднео је оставку на оба положаја. Кајзер је ову уважио, али је задржао право, да употреби Хелдфериха на другој дужности. Вероватни су последици фон Мајер и посланик Фиддберг.

ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН
ПО ПОДНЕ.

ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

Месечно 3 драхме, тромесечно 9 драхме, годишње 36 драхме.

РУКОВИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

Стан уредништва: Хотел „Кавала“
(улица Александра Великог бр. 7.)

ВИЛСОН ОРЛАНДУ

Амерички поздрав Италији

Рим, 30. октобра.

Председник Вилсон одговорио је на телеграм г. Орланда овом депешом:

„Не знам како да Вам захвалим на племенитој поруци, коју ми упутисте, узимајући у руке дирекцију италијанске владе. Не знам, како да Вам изразим сав интерес народа и владе Сјед. Држава за добар успех италијанске војске. Ми имамо чврсто поуздање у вредност великог италијанског народа чију моћ непријатељ не може никад скривити. Пријатељство, које народ Сјед. Држава гаји према Италији није данашње, оно датира од много и много година појачавано је стално у свима елементима мога народа. Допустите ми, да Вам изразим искрене симпатије и дивљење Сјед. Држава и најлепше жеље за Италију. Сигурни смо да ће ваши напори бити крунисани пуним успехом, да би могли наставити високе традиције италијанског народа.“

УЛОГА ШВАЈЦАРСКЕ

Швајцарско друштво мира

Женева, 30. окт.

Делегати швајцарског друштва мира држали су седницу у Отену, под председништвом доктора Бихер Хелера.

Скуп, коме су присуствовали 50 делегата изгласао је следећу одлуку: Скуп тврди, саобразно изгласаним одлукама на међународним пацифистичким конгресима, да је пацифистичка доктрина заснована на принципу мира, који се постиже правом, и да трајни мир мора прокламовати: поништавање уговора, слобода народа да располажу сами својом судбином, потребу обавезне арбитраже, ограничење наоружања, укидање тајне дипломатије, правни споразум између народа ради обривања једног правног друштва нација.

Скуп жели да се мир, који ће привести рат крају, надахне тим принципима и да их оствари, да ослободи народе који су под туђом управом; жали што предлог арбитраже, који су Србија и Русија учинили јуна 1911 год. није био усвојен; са задовољством констатује посланицу председника Вилсона јануара 1917. год., као и изјаве Пана августа 1917 године, које резимирају принципе које конгреси мира већ 50 година прокламују и поздравља успостављење демократског режима у Русији.

ГЕНЕРАЛ КАДОРНА

Писмо министра Алфиери

Рим, 30. октобра

Министар војни, генерал Алфиери упутио је генералу Кадорни следеће писмо: „Екселенцијо! Примиле сте од мене званично саопштење, према коме је преховна команда поверена генералу Диаци. И ако ће нова функција поверена Вам

бити тако висока и значајна, да је нико други не би могао вршити, ја разумем, да ће Вам бити тешко растати се од војске, коју сте ви водили победама. Тај бол делиће извесно са Вама и војска и земља, за коју је име Кадорна најдостојније античких традиција и равно интелигенцији, храбрости, чврстости и енергији. Њ. В. Краљ веровао је да може од Вас тражити ту жртву, како би Вас могао увести у пространије поље рада, на поље заједничке сарадње Италије и њених Савезника. Положај, који Вам је намењен висок је и узвишен. На њему ћете наћи највећу помоћ, као што ћете је наћи у најоданијим изразима љубави и захвалности, с којима цела Италија прати Ваш одлазак. Допустите ми, да се и ја придружим овим изразима, којима додајем најлепше жеље у име војске, владе и земље.“

АМЕРИКА И СРБИЈА

Рад и утисци америчке мисије

Из Париза јављају:

Америчка мисија вратила се из Солуна, где је се бавила прошлога месеца ради споразума са српском владом, о помоћи која би се могла учинити српском нападеном народу.

Мисија је примила на се улогу, да снабде ослобођени део Србије потребним семенем и справама. У томе циљу, спремањен је већ план о куповини пољопривредних справа у Италији. Осим тога, амерички пријатељи доприносиће много моралу српског војника, који ће осетити живу радост, кад буде видео да буја српско земљиште.

Мисија је исто тако одлучила да допуши болницу Престолонаследника Александра, која је досад имала француску унутрашњу

ИТАЛИЈИ

Рим, 30. Војни министар, генерал Алфиери телеграфисао је новом врховном команданту генералу Диаци: «Као дугогодишњи пријатељ човека, у коме сам увек поштовао највеће грађанске и војне врлине, храброг команданта 23. корпуса, који је он увек сјајно и мудро водио у повољним и неповољним приликама, ја Вам шаљем свој поздрав пун поуздања, као и поздрав Италије, која чека и пада се у Васе».

ЛОНДОН, 30. На једном јавном скупу, држаном јуче у Менчестру, г. Бонар Ло, министар финансија изразио је своје убеђење, да ће италијанска војска моћи задржати аустро-немачко напредовање до доласка и интервенције знатних англо-француских контингената.

Париз, 30. «Пти Паризијен» овлашћен је да изјави, да је између 3. и 4. италијанске армије извршен спој. Тиме је попуњена празнина, учињена у италијанским линијама од 2. армије. Друга армија повукла се на Пиаву. Може се тврдити, да реконституисана италијанска војска може успорити аустро-немачко напредовање.

Рим, 30. Италијанско повлачење на линију Пијаве завршено је у недељу увече. «Пти Журнал» сазнаје, да су знатне енглеске снаге у Јудима и топовима приспеле и придружиле се француским контингентима, који се налазе на италијанском фронту.

Рим, 30. — Лојд Џорџ, генерал Смитс, Пенлеве, Франклин Буџон, Сонино и Бисолати, као и војна мисија састављена од генерала Робертсона, Фоха и Вилсона посетили су италијански фронт. Они су имали конференцију од два часа и претресали су војну ситуацију и учешће Савезника на том фронту. Министри и генерали посетили су потом англо-француске трупе у Италији, које су стекле братске симпатије становништва.

СА РАТНИХ ФРОНТОВА

Франц. коминике

Париз, 30. октобра
Французи су одбили два немачка препада северозападно од Ремса и северно од Самоње-а. На фронту шуме Шом обострана артиљеријска борба. После артиљеријске припреме Немци су извршили напад на француске ровове код Хармансвилеркопфа, али су, после јаке борбе, одбијени.

Доцније. — У току јучерашњег дана није било пешачких борби. Јака артиљеријска борба у Белгији и на десној обали Меае.

Солунски фронт. — Осредња артиљеријска борба на целом фронту. Неколико сукоба на Струми, код Доброг Поља и у области Језера.

Енглески коминике

Лондон, 30. октобра
Непријатељ је бомбардовао наше положаје око Пашандела али није вршио пешачке нападе. Одбили смо непријатељски препад западно од Дана. На борбеном фронту наше групе настављају утврђивање новозадобивеног терена.

Италиј. коминике

Рим, 30. октобра
Прејуче у јутру, непријатељ је, после јаке артиљеријске припреме, напао наше истакнуте положаје код Галие и брда Ферата. После јаке борбе успео је да их заузме. Наши одреди у енергичним и узастопним против-нападима повратили су положаје, одбацили стотину војника. Једно непријатељско одељење које је допрло до села Теље, у долини Сугане, било је напуднуто и заробљено. На Пиави наше заштитнице, пошто су одбиле не-

пријатељске одреде на висовима Волдобиадене прешле су на десну обалу реке и уништиле мост Видор. Узајамна канонада и митраљеска борба дуж средњег и доњег тока реке.

Румун. коминике

Јаш, 30. октобра
Непријатељ је показао повећу активност северозападно од Грозечина, 5 миља од Тиргул Окиа и код ушћа Бузе-е.

УБИСТВО У ПАРИЗУ

Црногорски злочин због ајлука

Париз, 25. октобра
Краљ Никола, који данас станује у једној вили, у париском предграђу Неји, близу Булоњске шуме, нема другог посла, већ је и скупно око себе једну масу црногорских безвредника и беспосличара, које је свабио на добар ајлук. Јер и ако је далеко од својих брда, краљ-песник, изгледа да прима и сад доста велику цивилисту, кад је кадар да издржава у Паризу читаву војску провинција и цицијана, које шаље по зборовима Срба и Југословена, да ометају њихову патриотску агитацију и пропаганду.

Око коске пси се често побију. Тако се десило и у петак, 12. октобра, када се одиграла у Паризу, у близини Булоњске шуме, недалеко од краљеве виле, крвава трагедија између два Србина из Црне Горе. У крвавом гушању један од њих (имена су сасвим безначајна, јер су то биле две обичне фукаре), убије другог на револвера, пошто га је претходно добро изубадао ножем. Убица и сам добро искрваљен, пренет је у оближњу болницу.

Новине, које бележе ово црногорско клане, јављају да су обојица били радници, али у последње време нису радили, јер их је краљ Никола лепо плаћао, ко зна за какве послове.

И кавга је потекла око краљевског ајлука, јер једном од њих није било право, што краљ Црне Горе другом плаћа више. А оба су вели подједнаки колењивици. Д.

ВАЖНЕ ВЕСТИ

Рим. Социјалистичка револуционарна странка известила је владу о томе да она може рачунати на њену помоћ у овим тешким околностима које земља преживљује.

Њујорк. — Зајам Слободе у Америци достигао је цифру од 4,617,500,000 долара.

Париз. — Дописник «Журнала» на италијанском фронту телеграфисао да је

непријатељско напредовање сасвим заустављено. Италијанска се војска концентрише и биће ускоро готова да предузме операције уз сарадњу англо-француских трупа.

Атина. — Једна депеша из Париза јавља да је једна ескадра француске флоте успешно учествовала у нападу код Газе.

Лондон. — Г. Лојд Џорџ, одајући хвалу британској морини, рекао је, да је у току рата пренесено преко мора 13 милиона људи. Губитак износи само 3500 људи. Осим тога, пренето је 25 милиона тона експлозива и 51 милион тона угља.

Лондон. — Председник земљорадничког Савеза г. Протеро држао је говор и рекао, да је Енглеска, једина од свих зарађених земаља повећала производњу земљорадње у 1917. години. За то припада највећа заслуга женама, које су се одавале апелу привог министра.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Српско Трговачко Друштво

Обавља све банкарске послове. Врши размену новца по најповољнијим дневним курсевима.

Прима новац на штедњу и чување.

Канцеларија се налази у улици Александра Великог бр. 7, у згради хотела «Кавала» преко пута бив. грчке централне поште.

Позивају се

Да се јаве Одељењу службе безбедности Краља Петра бр. 70: г. Шалом Русо, из Београда, акт бр. 2626. Арсеније Ристовић, из Раце, среа косачички окр. топачички акт бр. 2642.

Објава

1. и 2. новембра пре подне извршиће се у избегличком логору преглед и срањивање свих објава а бесилатно примање хлеба са пасошима и избегличким пријавама. Тих дана дужни су да лично предстану за пријем хлеба логорском чиновнику сви сопственици горњих упушта за бесплатан хлеб, а не најмљена лица, која за награду разnose хлеб по кућама. Ко се не пријави ради олакшавања ове контроле обуставиће му се издавање хлеба све докле док не поступи по предњем наређењу.

Сваки је дужан да са собом понесе пасош, а ако њега нема, онда какву другу легитимацију.

Ова се наредба не односи на лица, која хлеб купују.

Из канцеларије шефа за Срп. избеглице од 25 октобра 1917 год.

Према наређењу шефа комесаријата, бабица избегличког логора налазиће се редовно средом и петком од 3—5 сати по подне у избегличком логору и примаће визите у амбуланти логорског лекара. У остале дане примаће визите болесника у своме стану улица Константина Пасолога 74.

Поред пецовања против великих богиња, које ће вршити избеглички лекар у Српско избегличком логору вршиће се пецовања и у лекарској амбуланти која је у згради Српске цркве, и то сваког дана

Борде пишу да судбина Италије не зависи само од потоњег развојка садашњих догађаја него и од развојка целог рата.

БЕРН, 30. — Немачки коминике објављује јак енглески напад између Пашандела и Пелкандела.

Берн, 30. — Званичне берлинске новине јављају, да је на последњем крунском Савету решено, да се аустројером цару да титула пољског краља, а кнезу титула потентата Литваније и Курланије. Галиција ће бити саставни део Пољске и биће тако везана за Аустрију персоналном унијом.

Лондон, 30. — Дописник Рајтерове агенције јавља, да су јуче изјутра Енглези навели успео напад при киши и да је заузеле свих постављених објеката завршено. Главни резултат био је да се скрати кривина, изазвана заузећем Пашандела. Овај резултат остварен је на фронту од око 3000 јарди. На извесним местима продри смо у непријатељске положаје у дубину око пола миље.

Лондон, 30. — Пуковник Репингтон верује да ће се моћи у току зиме водити операције на италијанском фронту. Французи, Енглези и Американци могу испослати на тај фронт много веће снаге него непријатељ. Оне ће предузети јаче и озбиљније операције.

Петроград, 30. — Услед конфликта који је избио између максималиста и владе Керенски је отпутовао на фронт да предузме команду руске војске.

Петроград 30. — Руска влада наредила је генералу Верховском, бившем министру војном, да напусти Петроград. Верховски је отпутовао за острво Валам.

Са нашег фронта

Српски званичан извештај
Солун, 30. октобра
29. октобра обична ватрена активност.

СА ОПШТЕЊА

Г. Милорад Стаматовић поручник да се јави редакцији «Вел. Србије» ради пријема писма.

Молим свакога ко би шта знао о Радивоју Игњачевићу, матуранту из Београда да ме извести на адресу: Момир Венчевић наредник музике Краљеве Гарде.

Зубно - електрична клиника

Д-р ПАНТ. Ј. КОНДУЛИСА
улица Егнатијева, после Триумфалне капије, на углу ул. Св. Павла бр. 4.

Израђује разноврсне зубе, златне и порцелане, читаве вилнице од злата и каучука по најмодернијем начину. 5—30

Одговорни уредник

Бошко Богдановић

Штамп. «Велика Србија»

ГРЧКА ШТАМПА

„Неа Елас“

Једна одрба за слободу!

Колико је многопоштовани г. Бакстон заостао у својим схватањима о етнолошким правима и слободи малих народа, показало се по бури коју је против себе подигао у енглеском парламенту и у ступцима енглеске штампе. Није само изазвао изречне и сочне изјаве г. Балфура, него је и енглеском јавном мишљењу дао повода да изрази и прогласи своја схватања. И ова схватања нису болешљива метафизичка зановетања и изнурена философија народа слабог умно и материјално, већ одлучне аксиоме народа здравог, који се заиста бори за право и слободу.

Многопоштовани Бекстон је мислио да је могуће, експлоатишући осећање симпатије енглеског народа према поробљеним народима, да представи Бугаре као народ коме се чини неправда, као народ који се труди да оствари своје народносно уједињење и који се можда бори за оне исте идеале за које се обилно пролила и пролива данас енглеска крв. Али се бедно превари, јер је превидео да је борба енглеског народа борба здравца и узвишена, да је израз моралних убеђења дубоко укорењених у свести народној, и која се убеђења нити дају лако поколебати нити се могу олако одвући на терен несигуран и сумњив. Енглески народ, борећи се, без икакве материјалне добити, за победу идеја о једнакости и слободи, разуме да нема права позивати се на ове идеале онај који се бори у противничком логору. Зна, да своју слободу никада не задобија онај који служи ствари тираније, и да онај који данас помаже народима што теже поробљену човечанства нити своје племените, нити праву тежњу за слободом може имати. Ово јасно изражавају чланци енглеске штампе, то је изреком изразио у спом одговору министар Спољних послова, то су нагласили посланици у говорима. Постоји само једна борба за слободу и право! А ову борбу данао воде Савезници. (Број 1264).

Пол Луј